

16.12.2020

Asia

Arviointi ulkoministeriön maaohjelmien soveltuvuudesta haurassa maissa ja konfliktiympäristöissä tehtävään kehityspolitiikkaan ja -yhteistyöhön; johdonvastinepäätös

Arvioinnissa tarkasteltiin, kuinka Suomen kehitysyhteistyön maaohjelmien laadinta ja seuranta palvelevat kehitysyhteistyön suunnittelua ja toteutusta haurassa tai konfliktiympäristöissä. Koska arvioinnin tuloksia oli käytettävissä vuoden 2020 aikana, kun vuosien 2021–2024 maaohjelmia laadittiin, on osa suosituksista voitu ottaa huomioon niitä laadittaessa.

Arvioinnin tärkein johtopäätös oli, että Afganistania lukuun ottamatta eivät tarkastelun kohteena olleet maaohjelmat ohjanneet toimintaa merkittävästi. Maaohjelmien laatiminen tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden vahvistaa Suomen kehitysyhteistyön sisäistä ja ulkoista johdonmukaisuutta.

Neksus-lähestymistavan onnistuminen vaatii kokonaisvaltaisia uudistuksia kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhan- ja valtionrakennustyön rakenteisiin ja työskentelytapoihin. Nämä toimenpiteet ovat osittain jo käynnissä.

Arviointitiimi totesi, että arvioinnin kohteena olleissa maissa ja alueella nykyiset maaohjelmat oli rakennettu palvelemaan tulosraportointia käytännössä olemassa olevan toiminnan pohjalta, mikä heikensi niiden ohjaavuutta. Jatkossa toimintaa ohjaava dokumentti on pääosassa maita kaksiosainen: Ensimmäinen osa, maastrategia (Country Strategy), kuvaa Suomen strategiset tavoitteet kumppanimaassa ja sitä koskevan ulkoministeriön käytössä olevan keinovalikoiman. Näin strategiat pyrkivät edistämään toiminnan johdonmukaisuutta. Toinen osa, maaohjelma (Country Programme), keskittyy maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön tulosohtaukseen. Maaohjelmien ohjaavuutta tullaan kehittämään edelleen ohjelmakaudella 2021–2024.

Arviointitiimi korosti raportissaan tarvetta lisätä toiminnan laajapohjaisuutta huomioimalla maaohjelmissa toteutettavan kehitysyhteistyön kytkökset humanitaariseen apuun, minkä lisäksi tulisi vahvistaa hauraiden maiden maaohjelmia niin, että niissä otetaan huomioon rauhanrakennuksen ja valtion kehittämisen tavoitteet ja niihin liittyvät riskit. Jälkimmäisen osalta Suomea rohkaistiin hyödyntämään osaamistaan ja sen tuomaa hyvää mainettaan sekä poliittisessa vuoropuhelussa että yhteistyön suunnittelussa ja toteutuksessa.

Riskien varhainen hahmottaminen, niiden jatkuva seuraaminen ja niihin reagoiminen korostui arviointiraportin johtopäätöksissä ja riskienhallintaan liittyvien tietojen ja osaamisen kehittämistä edelleen pidettiin tärkeänä.

Arviointi jakoi suositukset rakenteellisiin ja menettelytapoja koskeviin. Keskeinen rakenteellinen suositus koski neksus-lähestymistavan vahvistamista ja Suomen lisäarvon hyödyntämistä siten, että haurassa oloissa keskitytään erityisesti rauhanrakennuksen ja valtion kehittämisen tavoitteisiin.

Hauraiden maiden toimintaympäristöjen edellyttämää mukautuvaa ohjausta ja sen osana rahoituksen joustavuutta tulee arviointitulosten pohjalta pyrkiä lisäämään. Mukautuvaa ohjausta tukevia työkaluja (muutosteorioihin kytkeytyvät oletukset ja riskianalyysit; poliittistaloudelliset analyysit ja näitä koskevat seurantasuunnitelmat) on jo otettu käyttöön ja ohjeistuksessa rohkaistaan joustavuuteen kontekstin muuttuessa. Myös suositusten toimeenpanossa kukin vastuuyksikkö voi käyttää laajaa tilanneharkintaa ja huomioida sekä omat resurssinsa että kunkin

hauraan maan tai toimintaympäristön erityispiirteet ja olosuhteiden muutokset. Koronapandemian aikana muokattiin mm. laaturyhmän käytäntöjä paremmin poikkeustilanteisiin sopiviksi.

Osana kehitysyhteistyön toimintatapauudistuksen (KeTTU) strategisen suunnittelun ja päätöksenteon kehittämistä pyritään poliittisen ohjauksen vahvistamiseen strategisesti merkittävässä päätöksenteon vaiheissa ja keventämiseen toimeenpanoon liittyvissä operatiivisissa vaiheissa. Kokonaisvaltainen uudistus edellyttää muutoksia ulkoministeriön työjärjestykseen.

Päätetään, että

1. Evaluoinnin "Maaohjelmointi haurassa maissa ja oloissa" suositukset toimeenpannaan pääosin meneillään olevissa kehittämisprosesseissa, joista tärkeimpinä kehitysyhteistyön toimintatapauudistus ja maaohjelmien kehittäminen. Keskeisimpiä olemassa oleviin prosesseihin liittyviä elementtejä ovat:
  - tulosohjauksen yleisohjeen ja "Suomen kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö haurassa valtioissa" -toimintaohjeen päivittäminen,
  - kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhanrakennuksen yhdistävän neksuslähestymistavan vahvistaminen ja
  - valmisteilla olevien maastrategioiden ja -ohjelmien sisäisen ja ulkoisen johdonmukaisuuden ja Suomen lisäarvon maksimaalisen hyödyntämisen varmistaminen.
2. Huolehditaan siitä, että Suomen toiminta haurassa valtioissa perustuu toimintakontekstin monipuoliseen ymmärtämiseen. Konflikti- ja riskianalyysit sisällytetään osaksi maakohtaista suunnitteluprosessia ihmisoikeusnäkökulmat huomioiden, ja tavoitteiden saavuttamiseen liittyvät riskit arvioidaan ja tuodaan esille kussakin maaohjelmassa. Hauraiden maiden toimintaohjeen päivityksessä ohjeistusta täydennetään konflikti- ja poliittistaloudellisen analyysin ja riskianalyysien osalta.
3. Ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa toteutetaan parhaalla mahdollisella tavalla toimintaympäristö huomioiden. Läpileikkaavia tavoitteita edistetään kaikissa interventioissa tarkoituksenmukaisella tavalla.

Toimeenpano edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä. Niiden osastojen ja yksiköiden, jotka on merkitty tämän päätöksen toimeenpanoa hoitaviksi tahoiksi, tulee käsitellä päätöksen ja sen liitteen 1. sisältö sopivaksi katsomallaan tasolla ja sopia toimeenpanon aikataulusta ja seurannasta sekä vastuuhenkilöstä huomioiden kaikkien keskeisten yksiköiden ja osastojen osallistuminen. Kehitysyhteistyön evaluointi (EVA-11) on tarvittaessa käytettävissä päätöksen sisällöstä keskusteltaessa.

Päätöksen toimeenpanon kokonaisraportointi tapahtuu osastoittain viimeistään kahden vuoden kuluessa evaluointinormin edellyttämällä tavalla.

Päätöksentekijä:

Elina Kalkku
Alivaltiosihtööri

Esittelijä:

Minna Hares
Neuvonantaja, ASA-02

Viite
UHA2019-007544, 89892930 Maaohjelmien evaluointi 2019
Liitteet
Evaluoinnin seurantataulukko
Videeraus:

LKP
-
TAKP:
-
TU:
-
TE:
-
PROJ:
-
KUMP:
-
TEHTÄVÄNUMERO:
-

Kehitysevaluoinnin yksikkö
EVA-11 Ulla Järvelä-Seppinen

Asiasanat

Hoitaa

Hoitaa UE
Koordinoi
Tiedoksi

Laatija jakanut
